

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในบทนี้จะแบ่งออกกล่าวเป็น ๒ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ กล่าวถึง การนำภาษาศาสตร์เข้ามาใช้ในการสอนภาษา และการสร้างแบบฝึกหัด ตามที่ได้อธิบายไว้ในเอกสารภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ ๒ กล่าวถึงความรู้เรื่องวลีในภาษาไทย ตามที่มีท่านผู้นวนและนักภาษาศาสตร์ของไทยคนควาและเรียบเรียงไวตามแนวหลักภาษาเดิม และตามแนวภาษาศาสตร์

ตอนที่ ๑

การนำภาษาศาสตร์เข้ามาใช้ในการสอนภาษา และการสร้างแบบฝึกหัด

ครูสอนภาษาที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการให้ความรู้ และช่วยฝึกคนเด็กสามารถนำความรู้ทางภาษานั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการการศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษของสภาครูสอนภาษาอังกฤษแห่งชาติ^๑ (The Commission on the English Curriculum of the National Council of Teachers of English) กล่าวว่า ครูควรมีจิตวิทยาดีเท่า ๆ กับมีความรู้ความชำนาญในเรื่องภาษาศาสตร์ ในขณะที่สอนครูต้องเฝ้าแนวความคิด และยอมรับการแสดงออกทั้งความสามารถและแนวความคิดของเด็ก พร้อมกับนำแนวความคิดนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นประโยชน์

---

^๑ The Commission on the English Curriculum of the National Council of Teachers of English (NCTA), The English language Arts (New York : Appleton - Century - Crofts, Inc., 1952), pp. 45-47.

ต่อผู้เรียนทั้งที่เป็นบุคคลและเป็นกลุ่ม ในเรื่องของการฝึกหัดต้องให้เด็กได้รับการฝึกอย่างพอเพียง และเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ครูต้องตั้งความมุ่งหมายที่คาดว่าเด็กจะได้รับประโยชน์จากการฝึก เพื่อให้เด็กบรรลุถึงเป้าหมายที่ดีต่อไป กิจกรรมจึงเป็นสิ่งที่นำไปสู่เป้าหมายได้ เพราะฉะนั้นในการสอนภาษา เด็กจึงควรได้รับการฝึกในเรื่องเสียง เรื่องการฟัง การอ่าน การรู้จักใช้ถ้อยคำ วลี ประโยค มีความสามารถที่จะเขียนได้ สรุปใจความได้ เด็กจะได้ใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้อย่างแคลวคล่องว่องไว เหมาะกับโอกาสและสถานที่

โรเซ็นบาอุม^๒ (Rosenbaum) กล่าวว่า การเรียนภาษาที่ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยให้เด็กแสดงออกถึงความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นต้นว่า โครงสร้างของประโยค ความหมายของคำ และการประกอบคำเข้าเป็นวลีและประโยค จากนั้นเด็กก็จะสามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันทั้งในชั้น การฟัง การพูด การเขียน และการอ่านได้ ครูควรช่วยแก้ไขสิ่งที่บกพร่องในขณะนั้น ความเอาใจใส่และการชี้แจงให้เขาเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูก จะเป็นผลดีต่อการนำไปใช้ยิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพ

ส่วนในเรื่องของแบบฝึกหัด ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กส่วนใหญ่ แล้วจัดทำแบบฝึกหัดใหม่ากพอที่เด็กเก่งและเด็กอ่อนจะเลือกทำได้ตามความสามารถ แบบฝึกหัดนั้นควรแจ่มแจ้งและมีความสำคัญต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สิ่งที่

---

^๒ Peter S. Rosenbaum, "Language Instruction and the Schools," Report of the 20th Annual Round Table Meeting on Linguistics and Language Studies, (Washington D.C.: Georgetown Press, 1969), pp. 112 - 115.

เป็นปัญหาในการให้แบบฝึกหัดแก่เด็ก ก็คือเด็กเก่งมักจะได้รับความเอาใจใส่ดูแลและ
ทำแบบฝึกหัดไ้มากกว่าเด็กอ่อน

พูเลย์ ^๓ (Pooley) กล่าวว่า ภาษามี ๒ แบบ คือภาษาที่ดี และภาษาที่เลว
ภาษาที่ดี ต้องเป็นภาษาที่มีรูปแบบ สื่อสารได้ตรงตามความมุ่งหมายของผู้ใช้
ไม่มีกฎเกณฑ์ที่รุงรัง และไม่มีข้อจำกัดจนเกินไป แม้ภาษาจะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม
ประเพณี แต่ภาษาก็มีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามภาษาควรจะเปลี่ยนไปโดย
ธรรมชาติเท่านั้น

ส่วนภาษาที่เลว ได้แก่ภาษาที่ไม่ให้ความชัดเจน ขาดประสิทธิภาพ ไม่เหมาะ
สมที่จะใช้ในทุกโอกาส ทั้งไม่มีความถูกต้องในการใช้คำ วลี หรือประโยคตามที่นิยมใช้กัน

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ การสอนภาษาตามแนวภาษาศาสตร์กำลังเป็นที่นิยม
กันมากขึ้น ซอเออร์ ^๔ (Sauer) จึงให้คำแนะนำว่า ครูไม่ควรใช้วิธีการสอน
ตามแบบที่ตนเคยถูกสอนเมื่อ ๒๐ - ๓๐ ปีมาแล้ว เพราะวิธีการดังกล่าวไม่มีอะไรที่
สนใจ ครูสมัยใหม่ควรรู้หลักไวยากรณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ และสอนอย่างมีกฎเกณฑ์
พอสมควร

---

^๓ Robert C. Pooley, Grammar and Usage in Textbooks on English (Madison : University of Wisconsin, 1933), p. 155.

^๔ Edwin H. Sauer, English in the Secondary School
(New York : Holt, Rinehart and Winston, 1961), pp. 51-53.

คาร์รอล^๕ (Carroll) กล่าวว่าวิชาภาษาศาสตร์ และวิชาจิตภาษาศาสตร์ ช่วยในการพัฒนาภาษาของเด็ก คือครูสามารถใช้ความรู้ทางวิชาภาษาศาสตร์อธิบายถึงความเป็นมา และลักษณะของภาษาที่แท้จริงได้ แล้วจึงใช้ จิตภาษาศาสตร์ในการกระตุ้นให้เด็กมีการสนองตอบในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หลักจิตวิทยาจึงกล่าวควรจะสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก จึงจะช่วยให้เกิดการพัฒนาภาษา แต่ทั้งนี้ย่อมต้องใช้การสังเกตและการทดลองอย่างเพียงพอด้วย

แนวคิดในเรื่องภาษาศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ตอนกลางศตวรรษที่ ๑๙ และแนวคิดขั้นนี้ ได้กลายมาเป็นพื้นฐานของการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน คณะกรรมการหลักสูตรภาษาอังกฤษ^๖ ได้ชี้ให้เห็นแนวคิดในเรื่องนี้มีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ งานของนักภาษาศาสตร์จึงเป็นไปเพื่อชี้ให้เห็นธรรมชาติ และความสำคัญในการเปลี่ยนแปลง
๒. การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างปกติธรรมดา ทุกภาษาจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ง่ายและชัดเจน แต่โดยทั่วไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางภาษาจะเป็นไปในแบบปรับปรุงมากกว่าทำลาย
๓. ภาษาพูดคือภาษาอย่างแท้จริง โดยปกติแล้วนักเรียน นักศึกษาที่เรียนภาษา จะได้รับการสอนถึงหลักและกฎเกณฑ์ในการเขียน แต่ในชีวิตจริงจะพบว่า คน

^๕ John B. Carroll, The Study of Language (Cambridge : Harvard University Press, 1953), pp. 98 - 99.

^๖ The Commission on the English Curriculum of the National Council of Teachers of English, loc.cit.

เราไม่อาจปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นได้ทั้งหมด ภาษาพูดจึงถือว่าเป็นภาษาที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด

๔. ความถูกต้องของภาษาขึ้นอยู่กับการใช้ ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๘ เป็นต้นมา ถือว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ สร้างขึ้นจากการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นภาษาที่ชัดเจนแจ่มแจ้งควย

๕. ในหมู่ผู้ใช้ภาษาควรใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ดี มีทั้งความแจ่มแจ้งเหมาะสมกับโอกาส และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

เรื่องของวลี เป็นเรื่องที่ศึกษากันมานาน ควบคู่กับเรื่องของคำและประโยค คาร์รอล^๗ (Carroll) กล่าวว่า ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีทหารเข้าร่วมอยู่ในกองทัพ นับภาษาได้ถึง ๔๐ ภาษา ทางกองทัพก็มีแผนกหนึ่งเรียกว่า แผนกภาษาประจำกองทัพบก (The Army Language Section) ได้พยายามจัดหาวัสดุสารต่าง ๆ มาให้เหล่าทหารได้ศึกษาความรู้ทางภาษาขณะที่ว่างจากการรบ วัสดุสารเหล่านี้ได้แก่ สมุดคู่มือ (manuals) พจนานุกรม (dictionaries) หนังสือวลีควยเรื่องวลี (phrase books) และเครื่องบันทึกเสียง (phonograph records) นอกจากนี้ยังมีคู่มือสำหรับการสอน เรียกชื่อว่า Language Guides and Phrase Books กับ Phrase-Book - Foreign - Language-Teaching.

^๗ Carroll, op.cit., p. 174.

บราวน์ (Brown) ซึ่งเป็นอาจารย์ในมลรัฐฟลอริดา ได้อ้างถึงทฤษฎีของฟิลล์มอร์ (Fillmore) เพื่ออธิบายโครงสร้างของวลี เช่น กริยาวลี เขายกคำว่า break (แตก, ทำลาย) มาอธิบายว่าคำกริยาคำนี้อาจปรากฏได้ในรูปของกรรมกริยา หรือสกรรมกริยา ทั้งนี้ให้สังเกตจากคำแวดล้อมที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับควย เช่น นามวลี ในฐานะที่เป็นตัวผู้กระทำกริยานั้น หรือเป็นบทกรรม หรือเป็นบทการกของกรรม การสังเกตดังกล่าวต้องเข้าใจเรื่องโครงสร้างลึกเป็นอย่างดี จึงจะตัดสินหน้าที่ของวลีที่เกี่ยวข้องได้

ถ้ายึดถือตามทฤษฎีนี้ จะพบว่าโครงสร้างของประโยคจะมีความยาวไม่มากนัก รูปภายนอกของประธาน หรือกรรมที่ปรากฏแก่สายตาอาจเป็นเพียงรูปดวงของโครงสร้างผิว หากต้องการพิจารณาระบบกลุ่มคำโดยลึกซึ้ง จะต้องจัดแยกโครงสร้างของประโยค ออกเป็นรูปวลี แล้วพิจารณาโครงสร้างลึกที่ปรากฏอยู่ เขาสรุปว่า การพิจารณาจากกลุ่มคำ แต่เพียงผิวเผิน จะไม่สามารถอธิบายธรรมชาติของภาษาได้อย่างพอเพียง

บราวน์ มีความเห็นว่า การที่จะศึกษาเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้อย่างลึกซึ้ง จำเป็นต้องมีการฝึกหัด รูปแบบของการฝึกควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้ คือ

๑. หากเรียนภาษาที่ ๒ รูปแบบของการฝึกควรแปลมาจากภาษาเดิมของผู้เรียน
๒. รูปแบบของการฝึกควรช่วยในด้านการใช้คำพูดโดยอัตโนมัติ

^๒ T. Grant Browns, "In Defense of Pattern Practice," English Teaching Forum, 9 (July - August, 1971), pp. 23-25.

๓. รูปแบบของการฝึกควรช่วยในการจัดวางรูปคำได้ตามความเข้าใจ

เมื่อพิจารณาหลักการทั้ง ๓ ประการนั้นแล้ว จึงเริ่มสร้างประโยคหลาย ๆ ชนิด ให้มีทั้งประโยคที่ง่ายและยากไปตามลำดับ รวมทั้งความแตกต่างกันของแต่ละโครงสร้างด้วย หากเรื่องใดเป็นเรื่องที่ยาก ควรให้มีการฝึกซ้ำได้มากกว่าหนึ่งครั้ง

การที่จะนำเรื่องใดมาใส่ไว้ในแบบฝึกหัดนั้น ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ต้องการจะสร้างความเข้าใจให้เกิดในผู้เรียน อีกทั้งต้องคำนึงถึงมโนทัศน์ทางภาษาซึ่งจะเกิดความหลังการทำแบบฝึกหัดด้วย

การจัดทำแบบฝึกหัด

บรอตตัน^๕ (Broughton) กล่าวถึงข้อเสียของหนังสือแบบเรียนไว้ ๓ ประการคือ

๑. การเสนอบทเรียนในหนังสือแบบเรียนจำกัดความยาวและขนาด เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการพิมพ์หนังสือสูงมาก ครูเท่านั้นที่จะช่วยทำให้เด็กเข้าใจสิ่งใหม่ ๆ ที่หนังสือได้เสนอไว้เพียงบางตอนใดอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. หนังสือโดยมากไม่สามารถจัดทำแบบฝึกหัดและการฝึกให้มากพอได้ ครูจึงต้องเขียนแบบฝึกหัดประกอบตามความเหมาะสม

๓. หนังสือแบบเรียนไม่สามารถจะสร้างความตื่นเต้นและน่าสนใจได้เท่าสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง ครูเท่านั้นที่จะทำให้ห้องเรียนมีชีวิตชีวาได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๕ Geoffrey Broughton, "The Teacher and His Textbook,"

English Language Teaching, 21 (May, 1967), pp. 262 - 64.

ผู้เขียนแนะนำให้ครูรู้จักผลิตภัณฑ์การสอน และแบบฝึกหัดทางภาษาเพิ่มเติม โดยศึกษาวิธีและเทคนิคของผู้เชี่ยวชาญในการสร้างแบบฝึกหัดชนิดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ ประกอบหนังสือแบบเรียน

คิง ^{๑๐}(King) กล่าวว่า การยึดหนังสือแบบเรียนเป็นหลักนั้น จะช่วยให้นักเรียนมีความแม่นยำในการศึกษา แต่ตาต้องการจะให้ให้นักเรียนมีความคล่องแคล่ว ทางด้านการเขียน และการพูด ก็จำเป็นที่จะต้องมีการมีแบบฝึกหัดอื่นประกอบด้วย

แดคคาเนย์ (Daccanay) และโบเวน ^{๑๑}(Bowen) กล่าวว่า หนังสือแบบเรียนเพียงอย่างเดียวยังไม่เป็นการพอเพียงที่จะก่อให้เกิดสภาพการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ โดยเฉพาะทางด้านการเรียนภาษา ครูจะต้องมีศิลปะในการสอน และเตรียมบทเรียนพร้อมด้วยแบบฝึกหัดเพิ่มเติมหลาย ๆ แบบ เนื่องจากนักเรียนแต่ละกลุ่มแต่ละชั้นมีความแตกต่างกันในเรื่องพื้นฐาน แรงจูงใจ และความสามารถ ฉะนั้น ครูจึงต้องคำนึงถึงวิธีการสอน การเตรียมบทเรียน และการเลือกแบบฝึกหัดประกอบ นอกเหนือจากที่ปรากฏในบทเรียน เพื่อที่จะทำให้การสอนของครูประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น

---

^{๑๐} Arthur H. King, "Notes on Remedial English at Higher Education Level," English Language Teaching, 27 (June, 1973), p. 245.

^{๑๑} Fe. R. Daccanay, and J. Donald Bowen, Techniques and Procedures in Second Language Teaching (Quezon City : Alemar-Phoenix Publishing House, Inc., 1963), Preface.

ฮาร์เลส ^{๑๒} (Harless) กล่าวว่า การเขียนแบบฝึกหัดต้องแน่ใจใน
เรื่องภาษาที่ใช้ให้เหมาะกับนักเรียน ควรนำนักเรียนไปสู่หลักจิตวิทยาเรื่องการ
เรา และการสนองตอบดังนี้

๑. ใช้แบบฝึกหัดหลาย ๆ ชนิดไว้ให้นักเรียนเกิดความสนใจ
๒. ให้นักเรียนรู้จักแยกสิ่งเร้า คือตัวแบบฝึกหัดออกมาพิจารณาว่าแต่ละ
แบบฝึกหัด แต่ละขอกองการให้ทำอะไร
๓. นักเรียนฝึกการตอบแบบฝึกหัดแต่ละชนิด แต่ละรูปแบบ เช่นถ้าตอบคำ
ถามอย่างไร และอะไร จะมีวิธีการตอบเช่นไร
๔. นักเรียนสนองตอบสิ่งเร้าต่าง ๆ ดังกล่าวด้วยการแสดงออกของ
ความเข้าใจและความสามารถลงไปในแบบฝึกหัด
๕. นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้อาจมาจากบทเรียน ตอบให้ตรงเป้าหมายที่สุด

บรูคส์ ^{๑๓} (Brooks) กล่าวว่า แบบฝึกหัดจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
ภาษาต่อเมื่อได้มีการปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของผู้เรียน และทันสมัยอยู่เสมอ ตาม
ความเป็นจริงแล้ว แบบฝึกหัดแต่ละชนิดควรเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน
แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึงยิ่งกว่าเรื่องนั้นก็ คือ แบบฝึกหัดต้องมีความหมายต่อผู้ใช้ ไม่เฉพาะแต่

---

^{๑๒} J.H. Harless, " The Two Meanings of Mathetics,"
A Handbook of Programmed Learning (India : Anand Press, no
date), pp. 93 - 94.

^{๑๓} Nelson Brooks, Language and Language Learning
(2nd ed.; New York : Harcourt, Brace & World, 1960), pp. 72-73.

ในขณะที่ทำแบบฝึกหัดเท่านั้น แม้เวลาจะผ่านไปอีกนานเท่าไร แบบฝึกหัดนั้นก็จะต้อง
ไม่ล้าสมัยหรือหมดความหมายไปเร็วนัก การจัดทำแบบฝึกหัดควรดำเนินการให้เสร็จ
สิ้นก่อนการเปิดเรียนในแต่ละปี หรือในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อความสะดวกในการ
หยิบมาใช้และมีคุณค่าพอที่จะเข้าไปอยู่ในหัวของผู้เรียน หนังสือแบบฝึกหัดไม่ควรจะ
มีราคาแพงเกินไปจนเป็นเรื่องความหกลเปลืองของนักเรียน ถ้าหากมีการสูญหายหรือ
ฉีกขาดไป น่าจะหาซื้อโคงายในราคาพอสมควร แบบฝึกหัดที่ดีควรได้รับการปรับปรุง
ควบคู่ไปกับหนังสือแบบเรียนเสมอ

บรูคส์ ชี้แจงต่อไปว่า แบบฝึกหัดควรใช้ได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้อง
เรียนอย่างเหมาะสม ถ้าครูไม่ได้จัดทำขึ้นเอง เพราะไม่มีเวลาหรือไม่มีความสามารถ
ก็ควรจะศึกษาวามีสำนักพิมพ์หรือผู้เขียนคนใดรวบรวมพิมพ์ขึ้นไว้บ้าง ถ้าเป็นไปได้ ครู
ควรคิดจัดทำขึ้น เพราะการสอนเต็มเวลา และการเตรียมเนื้อหาอย่างเหมาะสม ทั้ง
๒ ประการนี้ไม่เป็นการพอเพียงสำหรับการสอนภาษา

ในค่านักเรียน ควรจะมีความรู้ ๒ ประการคือ รู้ว่า แบบฝึกหัดนั้นใช้
แบบอะไร และจะตอบหรือปฏิบัติอย่างไรดี จึงจะถูกตามคำสั่ง ดังนั้น ถ้าครูออกแบบ
ฝึกหัดให้ยุ่งยากทางศัพท์เทคนิคหรือตัวภาษา การทำแบบฝึกหัดจะพลอยยุ่งยากไปด้วย
นักเรียนควรได้รับการฝึกในรูปแบบที่แตกต่างกันไป และเข้าใจวิธีทำทุกรูปแบบ

รูปแบบของแบบฝึกหัดมีมากมายหลายชนิด ซึ่งอาจนำไปใช้ได้ทั้งในการฝึกหัด
ในห้องเรียน และการทดสอบเพื่อผลทางการคัดเลือกประการใดประการหนึ่ง ตาม
ต้องการ

มีรูปแบบที่สำคัญใช้ทั้งในการฝึกพูดและฝึกเขียน แบ่งออกได้ ๑๒ ประเภท
ดังนี้ ๑๔

๑. การเลี่ยนคำ (Repetition) ส่วนใหญ่จะใช้โดยลีในการฝึกพูด นักเรียนจะต้องพูดเลียนแบบทันทีที่ครูพูดจบ ครู้อีกครั้งหนึ่ง แล้วเพิ่มคำต่อไปอีก ๒ - ๓ คำ กล่าวทั้งประโยคที่เพิ่มทั้งหมด แล้วให้นักเรียนว่าตาม แล้วเพิ่มคำใหม่ให้ยาวต่อไปอีก

๒. การเปลี่ยนคำ (Inflection) ใช้ได้ทั้งฝึกพูดและฝึกเขียน เป็นการเปลี่ยนเอาคำอื่นเข้ามาแทน เช่น

เขาซื้อลูกกวาด เปลี่ยนเป็น เธอซื้อลูกกวาด

บางครั้งอาจเปลี่ยน ๒ แห่งในเวลาเดียวกัน เช่น

เธอลืมนิ้วมือของเธอ เปลี่ยนเป็น เขาลืมนิ้วมือของเขา

๓. การแทนที่ควยคำที่แทนกันได้ (Replacement) เช่น

เฮเลนออกจากบ้านตอนเช้าตรู่ แทนที่คำ " เฮเลน " ด้วย คำ " เธอ " เป็น เธอออกจากบ้านตอนเช้าตรู่

ครูอาจกำหนดคำไว้ในแบบฝึกติดต่อกันเป็นช่วง ๆ หรือจะให้นักเรียนใช้ความสามารถหาคำมาแทนคำที่เพิงพูดหรือเขียนจบลง ต่อไปจนพอสมควรก็ได้ เช่น

เธอลืมนิ้วเท้าของเธอ (นาฬิกา)

เธอลืมนาฬิกาของเธอ (เขา)

เขาลืมนาฬิกาของเขา (ทำหาย)

เขาลืมนาฬิกาหาย (พวกเขา)

พวกเขาลืมนาฬิกาหาย (หมวก) .....

ในบทฝึกที่ยากขึ้น อาจเปลี่ยนคำแทนที่โดยใช้คำหนึ่งถึง ๒ ครั้ง แล้วเปลี่ยน เช่น

เขาพบภักตาคาร

เขารูจักภักตาคาร

เขารูจักบอย

เขาดามบอย

เขาดามราคา

.....

๔. จัดถ้อยคำใหม่ (Restatement) กำหนดข้อความในวงเล็บให้แล้ว ให้หาคำหรือข้อความที่รับกันกับข้อความนั้นมาเติมโดยไม่ให้เสียความเดิม ยกตัวอย่าง

บอกเขาให้คอยคุณ (ให้คอยคุณ)

ถามเขาวาอายุเท่าไร (อายุเท่าไร)

ถามจอห์นว่าจะไปเมื่อไร (จอห์นเมื่อไรคุณจะไป)

บอกเขาคุณไม่เชื่อเขา (ฉันไม่เชื่อคุณ)

๕. เติมคำให้สมบูรณ์ (Completion) เช่น

ฉันไปตามทางของฉัน ส่วนทาน _____

ตอบ : ฉันไปตามทางของฉัน ส่วนทาน ไปตามทางของท่าน

การทำอาหารของเขอดี แต่ของหลอน _____

ตอบ : การทำอาหารของเขอดี แต่ของหลอน ดีกว่า

๖. การโยกย้ายคำ (Transposition) คำที่อยู่ท้ายข้อความ แล้วจัดวางตำแหน่งให้ถูก หากจำเป็นก็อาจเพิ่มคำไบบาง เช่น ฉันทิว (เช่นเดียวกัน) จัดตำแหน่งคำเป็น เช่นเดียวกันฉันก็ทิว

๗. การขยายคำ (Expansion) จัดวางคำที่กำหนดให้ในที่ที่เหมาะสม เพื่อขยายคำที่อยู่ข้างหน้า เช่น

ฉันรู้จักเขา (ดีที่สุด) วางคำขยายเป็น ฉันรู้จักเขา ดีที่สุด

๘. จำกัดคำให้แคบลง (Contraction) หาคำ วลี หรืออนุประโยค มาแทนที่คำที่ขีดเส้นใต้ เช่น

วางมือของคุณลงบนโต๊ะ เป็น วางมือของคุณที่นั่น
ฉันหวังว่าเขาคงจะจำเราได้ เป็น ฉันหวังเช่นนั้น

๙. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง (Transformation) อาจเปลี่ยน
จากประโยคปฏิเสธ เป็นประโยคคำถาม หรือประโยคบอกเล่า หรือเปลี่ยนกาล
เปลี่ยนการแสดงอารมณ์ นำเสียง รูปการณ เช่น

เขารูจักที่อยู่ของฉัน   เปลี่ยนเป็น   เขาไม่รู้จักที่อยู่ของฉัน
เขารูจักที่อยู่ของฉันหรือไม่   เปลี่ยนเป็น   เขาเคยรู้จักที่อยู่ของฉัน

ฯลฯ

แบบฝึกหัดชนิดนี้ จะกำหนดกลุ่มคำ หรือมีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ
เอาไว้อายุข้อความควย

๑๐. การรวมประโยค (Integration) จะกำหนดประโยคให้ ๒
ประโยค แล้วให้รวมเข้าเป็นประโยคเดียวกัน ค่ายคำเชื่อมที่เหมาะสมเช่น

เขาต้องซื้อสัตว์, นี่เป็นสิ่งสำคัญ
รวมประโยคเป็น นี่เป็นสิ่งสำคัญที่ว่าเขาต้องซื้อสัตว์

๑๑. การแต่งคำโต้ตอบ (Rejoinder)   ให้นักเรียนฝึกหัดแต่งคำพูด
โต้ตอบประโยคที่กำหนดให้ ยกตัวอย่าง

คำแสดงความสุภาพ เช่น ขอบคุณมาก (วันหลังเชิญมาใหม่ นะคะ)
ตอบคำถาม เช่น คุณชื่ออะไร ร (ผมชื่อ.....)

แสดงความเสียใจ เช่น เราพลาดรถโดยสาร (น่าเสียใจมาก)
ไม่เห็นควยอย่างรุนแรง เช่น บางทีคุณอาจจะชอบเอง

(ไม่มีวันเสียละ)

เรื่องยากที่จะเข้าใจ เช่น hocus pocus   มากไป
(คุณพูดอะไรของคุณนะ)

๑๒. การทำประโยคให้สมบูรณ์ (Restoration) ในแบบฝึกหัดจะกำหนดส่วนของประโยคให้เป็นตอน ๆ ให้นักเรียนเรียงเป็นประโยค อาจมีการเปลี่ยนแปลงบางรูปคำ และเพิ่มบางคำเพื่อให้ประโยคสมบูรณ์ ถ้าต้องการให้เปลี่ยนกาล ก็อาจกำหนดลงไปท้ายข้อความว่า ให้ทำเป็นกาลปัจจุบัน อดีตกาล หรือ อนาคตกาล เช่น

- ก. นักเรียน / คอย / รถ (ปัจจุบันกาล)
นักเรียนกำลังคอยรถ
- ข. ประตู่ / ปิด / หลัง / กค / ปุ่ม /
ประตู่จะปิดภายหลังห่านกดปุ่ม

จะขอยกตัวอย่างการสร้างแบบฝึกหัดในรูปแบบที่นิยมกัน โดยใช้หลักใหญ่ ๑๒ ประการที่กล่าวข้างต้น มาปรับปรุงให้มีรูปแบบต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดคำให้ แล้วให้เลือกโดยการกาเครื่องหมาย หน้าข้อความที่เห็นว่าจะเติมลงในประโยคอย่างใดใจความมากที่สุด ยกตัวอย่าง

คุณจะมารับประทานอาหารค่ำที่.....ของเราไหม ?

- ( ) ครอบครวั ( ) คอนเย็น ( ) บ้าน
- ( ) อาหารกลางวัน

๒. ในคำทอมจะมีเพียงประโยคเดียวที่ใช่กับประโยคที่กำหนดให้ได้ ให้กาเครื่องหมาย หน้าคำตอบนั้น ยกตัวอย่าง

ไปศรีษะน้อย ไม่เช่นนั้นเราอาจจะไปถึงซา

- ( ) เช่นเดียวกับฉัน ( ) ฉันกำลังจะไป ( ) อย่าวีตกไปเลย
- ( ) ไม่เป็นไร ขอขอบคุณ

๓. ทอมคำถาม โดยใช้คำสรรพนามแทนคำนามในประโยคคำถาม ยกตัวอย่าง

ถาม คุณพบหมวกของเขาไหม

ตอบ ไม่หรอก ฉันไม่พบมันเลย

๔. เรียงคำให้ถูกต้องตามตำแหน่ง อาจเพิ่มเติมคำได้ตามความจำเป็น
ยกตัวอย่าง

เขา ซื้อ แต่ หลาย ภาพเขียน เก่าแก่ สวยงาม

เขา ซื้อ ภาพเขียน เก่าแก่ แต่สวยงาม หลายภาพ

๕. เปลี่ยนประโยคเชิงบอกเล่าให้เป็นประโยคเชิงปฏิเสธ ยกตัวอย่าง
ประโยคบอกเล่า เขาวัดนี้ทุก ๆ คนต่างก็มาสาย
ประโยคปฏิเสธ เขาวัดนี้ไม่มีใครมาสายเลย

๖. เขียนประโยคใหม่ โดยเปลี่ยนคำนามเป็นคำสรรพนาม
ยกตัวอย่าง

บุรุษไปรษณีย์ส่งจดหมายให้กับเสมียน

เขาส่งมันให้กับชายหนุ่ม

๗. เลือกคำที่กำหนดให้เติมลงในช่องว่างของข้อความให้ได้ความชัดเจน
อย่าใช้คำหนึ่งเกินกว่า ๑ ครั้ง ยกตัวอย่าง

ก่อน ชูริก มา ไปใหม่ บ้าน

ข้างใน ต่อมา กลับมาใหม่ หลับ บอกร กลับไป

ตอนเช้าตรู่ของวัน..... เขาได้ไปที่บ้านพักของท่านชาห์หลวง แต่
ต้อง กลับไป เพราะท่านยังหลับอยู่ เขา กลับมาใหม่ อีกครั้งหนึ่ง เมื่อเวลา
๑๐ นาฬิกา มีผู้มา บอกร ว่าท่านยังไม่ตื่น เขาจึงต้อง ไปใหม่ เมื่อเวลา ๑๑ นาฬิกา

และทราบว่าชาห์หลวงไม่อยู่ บ้าน เขาพยายามอีกครั้งหนึ่งในช่วงเวลารับประทานอาหาร

คำ แต่พนักงานต้อนรับไม่ยอมให้เขา ข้างใน และต้องการรู้เกี่ยวกับ ชูริก ที่เขาต้อง
การพบท่าน

๘. สมมติเหตุการณ์ขึ้น แล้วให้เขียนบทสนทนาโต้ตอบกัน เช่น ให้โทรศัพท์ไปหาเพื่อน แล้วขอกันนัดเวลาให้เขามาเที่ยวที่บ้าน

๙. กำหนดข้อความขึ้น แล้วทิ้งช่องว่างไว้ ให้หาคำมาเติมช่องว่างให้เหมาะสม

๑๐. ให้เติมคำลงในประโยคให้สมบูรณ์ โดยใช้คำที่ขึ้นต้นด้วยอักษรที่กำหนดให้ ยกตัวอย่าง

เราออกไปเดินเล่นในสวน เพื่อรับอากาศบริสุทธิ์.....

๑๑. อ่านข้อความหรือประโยค แล้วตั้งคำถามเกี่ยวกับคำที่ขีดเส้นใต้ไว้ ยกตัวอย่าง

เฮนรี่พบเงินเหรียญที่ชานชาลาสถานี

ถาม เฮนรี่พบอะไร ที่ชานชาลาสถานี

๑๒. เปลี่ยนคำกริยาในประโยคที่กำหนดให้ ให้เป็นกาลอื่นที่มีใจความรับกับกริยาตัวแรก ยกตัวอย่าง

ถ้าเธอต้องออกไปข้างนอก ฉันก็จะออกไปกับเธอ

๑๓. กำหนดประโยคหลักให้ประโยคหนึ่ง ให้แต่งประโยคเช่นเดียวกับประโยคที่กำหนดให้ โดยนำคำต่าง ๆ ที่แยกกันอยู่นั้นมาเรียบเรียงใหม่ ยกตัวอย่าง

ประโยคหลัก ให้เขาทองเทียวต่อไปบนรถจักรยาน

คำที่แยกกันอยู่ เขาทั้งหลาย/ทำให้เสร็จ/การบ้าน/ห้อง

แต่งประโยคใหม่ ให้เขาทั้งหลายทำการบ้านให้เสร็จในห้อง

๑๔. กำหนดคำให้โดยไม่ได้เรียงลำดับให้ถูกต้อง ให้รวบรวมคำต่าง ๆ เหล่านี้เข้าเป็นชุดเดียวกัน อาจเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้เล็กน้อยตามความจำเป็น ยกตัวอย่าง

เรา / เคี้ยว / นี้ / อยู่ / ใน / ที่ / สอง / ปี / นี้ / โปรแกรม / และ / สามารถ / รายงาน / ว่า / ปฏิบัติ / ระเบียบ /

รวมรวมเป็น : เคี้ยวนี้เราอยู่ในปีที่สองของโปรแกรมนี และสามารถรายงานได้ว่าเราปฏิบัติตามระเบียบ

๑๕. นำคำที่กำหนดให้มาเติมลงในประโยคให้สมบูรณ์ และอาจเพิ่มเติมคำอื่นใดบ้างเล็กน้อย ยกตัวอย่าง

ไป / ยุโรป / ฤดูร้อน

ประโยค : ถ้าฉันมีเงินมากพอ ฉันจะไปเที่ยวยุโรปฤดูร้อนนี้

๑๖. เติมคำใดคำหนึ่งลงในช่องว่าง เพื่อให้ประโยคต่อไปนี้สมบูรณ์ ยกตัวอย่าง

ประจวบคิ ด เสนวี่จ้งตองคล่าในกระเป่าเพื่อหา.....

๑๗. ให้รวมประโยคทั้งสองเข้าด้วยกัน ยกตัวอย่าง

ก. โจและบิลไปตกปลา   ข. เมื่อไร ?

เมื่อไรโจและบิลจึงไปตกปลา ?

๑๘. ให้เปลี่ยนกาลของคำกริยา ตามรูปแบบที่กำหนดให้ ยกตัวอย่าง

เมื่อไรที่เสียงโทรศัพท์ดัง   เธอรับโทรศัพท์

เปลี่ยนเป็น   เมื่อไรที่เสียงโทรศัพท์ดังขึ้น   เธอจะรับโทรศัพท์

๑๙. ยกข้อความหรือคำพูดของบุคคลสำคัญ หรือจากเรื่องที่น่าสนใจได้อ่านไปแล้ว มาตามว่าเป็นคำพูดของใคร ถ้านำคำพูดของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ และเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายในขณะที่สร้างแบบฝึกหัดมาถามใครจะดีที่สุด

รายชื่อบุคคลที่ให้เลือก ควรมีมากกว่า ๑๐ ความที่ต้องการให้ตอบ

๒๐. ให้เลือกตอบประโยคที่เป็นเหตุเป็นผลกับประโยคที่กำหนดไว้ก่อน
เพียงประโยคเดียว ยกตัวอย่าง

ฉันตั้งใจจะให้ของขวัญวันคริสต์มาสแก่เด็กสงของเพราะ

- ( ) ก. เขาทำให้ประสาทฉันเสียทุกครั้งที่มาส่ง
 (✓) ข. เขาทำงานด้วยความมีน้ำใจเสมอ
 ( ) ค. เขาไม่ได้อยู่ที่นั่นนานเป็นปี ๆ แล้ว
 ( ) ง. เราต้องการเครื่องประดับตกแต่งนิดหน่อย

๒๑. อ่านข้อความที่นำมา แล้วตอบว่า เรื่องที่อ่านนั้นเกี่ยวกับเรื่องอะไร
(มีคำตอบเป็นกลุ่มคำให้เลือก ๔ กลุ่มคำ)

๒๒. ข้อความที่กำหนดให้ขาดส่วนที่แสดงคำคุณศัพท์หรือคำวิเศษณ์ บางครั้ง
คำกริยาแสดงกาลไม่สมบูรณ์ ให้เติมส่วนที่ขาดไป เพื่อทำให้ข้อความนั้นสมบูรณ์

๒๓. หากคำอื่นหรือคำตรงกันข้ามกับคำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ แล้วเขียน
ประโยคใหม่ ใช้คำนั้น ๆ แทนที่คำเดิมที่ต้องการเปลี่ยน โดยไม่เปลี่ยนรูปประโยค
ยกตัวอย่าง

ครั้งสุดท้ายที่เราเห็นบ้านที่ผู้พิพากษาอาศัยอยู่
ก่อนอะไรทั้งหมด เราเห็นห้องทดลองที่นักเคมีทำงาน

๒๔. นำคำถามที่กำหนดให้ทั้งหมด มารวบรวมแต่งเป็นเนื้อเรื่องเล่าตาม
ความเข้าใจของนักเรียน ยกตัวอย่าง

โจเซฟพบกับใครที่หน้าโบสถ์ของหมู่บ้าน
 ชายแกบออะไรแก่เขา กำชับเขาอย่างไร
 ทำไมชายแกคนนั้นจึงไปอยู่ในอิตาลี หลายปีมาแล้ว
 เขาพบใครในกรุงโรม คนๆนั้นมาเกี่ยวข้องกับอะไรกับเขา
 ทำไมเขาต้องแนะนำบุคคลนี้ต่อบิดามารดาของเขา

เนื้อเรื่อง : เมื่อโจเซฟออกมาจากโบสถ์ประจำหมู่บ้าน เขาหยุดพูดคุยกับชาย
แก่ที่พบในโบสถ์ ชายแก่เล่าเรื่องให้ฟัง และกำชับไม่ให้บอกกับใคร เขา
เล่าว่าหลายปีมาแล้ว ขณะที่เขายังหนุ่มอยู่ เขาไปรักษาตัวอยู่ในอิตาลี ที่
กรุงโรมเขาได้พบหญิงสาวผู้น่ารักคนหนึ่ง ซึ่งต่อมาเธอเป็นที่รักของเขา
เขาต้องการแนะนำเธอต่อบิดามารดา และแต่งงานกับเธอ.....

๒๕. เขียนข้อความสัก ๑ ย่อหน้า มีจำนวนคำ ๔๐ - ๖๐ คำ โดยบอกว่า
ใคร ที่ไหน เมื่อไร เกี่ยวกับใครหรืออะไร และทำไม

จากแบบฝึกหัดต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ ครูหรือผู้จัดทำแบบฝึกหัดอาจพลิกแพลงวิธี
การออกไปได้อีกหลายแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้จัดทำแบบฝึกหัดว่าในเรื่องนี้ ความสามารถ
ในการสร้างแบบฝึกหัด ตลอดจนความชำนาญที่เพิ่มขึ้น หากครูได้ใช้เวลาในการจัด
ทำแบบฝึกหัดอย่างพอเพียงแล้ว นักเรียนย่อมจะได้รับการฝึกทักษะทางภาษาตามที่
ครูหวังไว้ได้อย่างเต็มที่ด้วย ผลพลอยได้ต่อไปก็คือ การนำภาษาไปใช้ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ มองเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการเรียนภาษาของตนยิ่งขึ้น

ตอนที่ ๒

ความรู้เรื่องวลีในภาษาไทย

โดยทั่วไปแล้ว การใช้ภาษาสื่อความหมายซึ่งกันและกัน ทั้งภาษาพูดและภาษา
เขียน เกิดจากการนำคำต่าง ๆ ที่มีใจอยู่ในภาษาไทยมาเรียงติดต่อกัน เป็นข้อความ
สั้นบ้างยาวบ้าง ครอบคลุมความมุ่งหรือขาดความสมบูรณ์ไปบ้าง ตามแต่ผู้พูดหรือผู้เขียน
จะแสดงออกมา ถ้าข้อความนั้นมีใจความสมบูรณ์ ประกอบครบภาคประธานและภาคแสดง
เราเรียกข้อความเช่นนั้นว่าประโยค แต่ถาข้อความใดเป็นเพียงส่วนประกอบของ
ประโยค ก็เป็นภาคประธาน หรือภาคแสดง หรือทำหน้าที่ขยายส่วนใดส่วนหนึ่งของ
ประโยคเท่านั้น เราเรียกว่า วลี ผู้เรียนวิชาหลักภาษา หมวดที่ว่าด้วยวากยสัมพันธ์

มักสับสนในเรื่องวลีและประโยค เป็นอย่างมาก หากได้ศึกษาเรื่องของวลี และมีการทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม จะช่วยให้เข้าใจและแยกความแตกต่างของวลีกับประโยค ตลอดจนวลีกับคำประสมได้มากขึ้น

ในที่นี้ จะกล่าวถึงวลีในภาษาไทย ตามที่ได้มีผู้สนใจ ศึกษาและค้นคว้า มาเรียบเรียงไว้ เพื่อให้เป็นตำราเรียนบ้าง ใ้เป็นคู่มือประกอบการสอนบ้าง และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไปบ้าง โดยจะแยกกล่าวตามหัวข้อของคำจำกัดความ ชนิดและหน้าที่ของวลีชนิดต่าง ๆ ออกเป็น ๒ แนวทาง คือ

- ก. การศึกษาตามแนวหลักภาษาเดิม
- ข. การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์
- ค. การศึกษาตามแนวหลักภาษาเดิม

พระยาอุปกิตศิลปสาร^{๑๕} กล่าวถึงคำจำกัดความชนิดและหน้าที่ของวลี ในหนังสือหลักภาษาไทย ว่าควยวากยสัมพันธ์อย่างละเอียด แต่สรุปไว้ดังนี้

วลี ได้แก่อุ่มคำหมู่หนึ่ง ๆ มีจำนวนตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป และไม่มีความครบที่จะเป็นประโยคได้ จะขึ้นต้นควยคำชนิดใดก็ได้ และมีคำพ่วงท้ายออกไปอีกคำหนึ่งหรือมากกว่าก็ได้ ... ข้อสำคัญที่จะสังเกตคือไม่ใช่คำประสม คือเป็นคำต่อคำที่ไว้ติดต่อกัน และมีเนื้อความเกี่ยวเนื่องกันด้วย...

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๕} พระยาอุปกิตศิลปสาร, หลักภาษาไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ไทย-วัฒนาพานิช, ๒๕๑๑), หน้า ๑๘๘ - ๒๐๘.

การตั้งชื่อวลี ตั้งตามชนิดของคำที่อยู่ข้างหน้า คือ

- ก. นามวลี มีลักษณะต่างกันดังนี้
  - ๑. มีสำมานยนามชนิดย่อยตามหลัง เช่น ไก่ - แจ้, นก - เขา-ขวา
  - ๒. มีวิสามานยนามตามหลัง เช่น นาย-ยง, เมือง-ตรัง
  - ๓. มีลักษณะตามนำหน้าสังขยา เช่น รูป-เดียว, ลำที่ ๘ (ถ้ามีสังขยาขึ้นหน้า เช่น สอง-ลำ, เรียกพิเศษวลี)
  - ๔. มีคำประกอบส่วนท้ายของคำประสม เช่น ชาวเมือง-ระยอง

ผู้ทำ-ความดี

ข. สรรพนามวลี คำสรรพนามมีทั้งคำเดี่ยวโดด ๆ เช่น ฉัน ท่าน เธอ เขา และคำประสมซึ่งโดยมากใช้ตามยศ เช่น

- บุรุษที่ ๑ ข้าพเจ้า, ข้าพระบาท ฯลฯ
- บุรุษที่ ๒ ไต่เท้า, ฝ่าพระบาท ฯลฯ
- บุรุษที่ ๓ ท้าวพระกรุณา, พระองค์, ท้าวเขอ ฯลฯ

ถ้าเอาคำอื่นมาแต่จะต่อสรรพนามเหล่านี้ หรือเอาคำอื่นมาแทนส่วนท้ายของสรรพนามให้ยืดยาวออกไป จักว่าเป็นสรรพนามวลี เช่น ข้าพระบาท-บุคคล ข้า-เบื้องบุคคลบาท ฯลฯ

ขอสังเกต คำสรรพนามที่เป็นคำประสม คือคำสรรพนามที่ใช้อยู่ตามธรรมเนียม แต่สรรพนามวลี คือคำที่นักประพันธ์แต่งขึ้นเพื่อให้เหมาะกับคำประพันธ์

ค. กริยาวลี ไต่แถวดี ซึ่งมีคำกริยานำหน้า มีความหมายเป็นเรื่องเดียวกัน มีลักษณะต่อไปนี้

- ๑. กริยาวลี ที่เป็นภาคแสดง บางคำมีคำกริยานุเคราะห์ประกอบข้างหน้าบาง ข้างหน้าบาง เพื่อแสดงมาลา กาล และวาทของภาคแสดง

แล้ว

มาลา เช่น ทองกิน, อยากิน, าลา
 กาล เช่น กัดัง-กิน, จะ-กิน, ไค-กิน-แล้ว าลา
 วาจาก เช่น ถูก-ตี, ให-ตี าลา

หมายเหตุ กิริยาวลีพวกนี้ บางทีมีคำอื่นแทรกกลาง เรียกว่า
กิริยาวลีคาบ เช่น ถูกพอตี, กินข้าวเด็ก

๒. กิริยาวลี ที่เป็นภาคแสดงติดต่อกันของประโยครวม เช่น
เขานั่งร้องเพลง นั่งร้องเพลงเป็นกริยาติดต่อกัน เพราะ ร้องเพลงขยายกริยานั่ง
๓. กิริยาวลีที่เนื่องมาจากคำประสม มักเกี่ยวด้วยยศ เช่น ถึงแก่กรรม
 ล้นพระชนม์ าลา ถ้าเกี่ยวกับคำประพันธ์ จะแต่งต่อให้ยาวออกไป หรือหาคำอื่นมาใช้
 แทน เช่น ถึงแก่กรรมวิบากบันดาล, เสด็จสวรรคาลัยสุรโลก
๔. กิริยาวลี ที่เกี่ยวกับสภาวะมาลา เช่น ทำงานหนักไม่ตี, ฉันไม่ชอบ
เป็นหน้าหน้าไฟ คำทำงานหนัก, เป็นหน้าหน้าไฟ เป็นกิริยาวลี

ข้อสังเกต ถ้ามีคำ การ หรือ ความ นำหน้าจะเป็นอาการนาม หรือมี
 คำอื่น เช่น ผู้ที่ เครื่อง าลา ประกอบข้างหน้า ทำให้กริยานั้น ๆ เป็นนามคำ
 ประสม เช่น ผู้ทำงานหนัก จะเป็นนามวลีตามรูปคำที่มาประสมข้างหน้า

๕. วิเศษณ์วลี คือวลีที่มีคำวิเศษณ์นำหน้า ซึ่งมีหน้าที่ประกอบคำอื่นอย่างเดียวกับ
 คำวิเศษณ์ จึงใช้เป็นภาคขยายของประโยคได้ จำแนกได้ดังนี้ คือ

๑. วิเศษณ์วลีที่ประกอบนาม เคยเรียกกันว่า คุณวลี ตัวอย่าง
 " หญิงงามเลิศเหลือประมาณ เคนมาโนน " " นายหาญเป็น เด็กกล้าสมชื่อ "
๒. วิเศษณ์วลีที่ประกอบคำกริยา ตัวอย่าง
 " เขากินข้าว จุเหลือประมาณ " ,
 " เขา ดูแลเด็กดีเหลือเกิน "

๓. วิเศษณ์วลีที่ประกอบคำกริยาวิเศษณ์ด้วยกัน มีหน้าที่เป็นกริยาในภาคแสดงของประโยค กล่าวคือคำวิเศษณ์ข้างหน้าเป็นกริยาของประโยค บทต่อไปเป็นวิเศษณ์อย่างข้อ ๒ ถ้าเหลือคำวิเศษณ์คำเดียวก็ไม่ใช้วลี ตัวอย่าง

" เขาคงงามเลิศเหลือประมาณ " (วิเศษณ์วลี)
 " เขาทักโง่บัดขย " (ไม่ใช่วิเศษณ์วลี)

๔. วิเศษณ์วลี ที่มีประมาณวิเศษณ์บอกจำนวนนับหน้าลักษณะนาม เรียกสังขยาวลี ก็มี ตัวอย่าง

ประกอบนามหรือสรรพนาม เช่น ข้างสามเชือก, เราสามคน ฯลฯ
 ประกอบกริยา เช่น กินข้าวสามหน, นอนสามพัก ฯลฯ
 ประกอบวิเศษณ์ เช่น เขาจึกขัวเจ็ดที เขาจึกคี่เจ็ดหน ฯลฯ

หมายเหตุ สังขยา หนึ่งหรือเดียวกันก็ คำบุรณสังขยา เช่น ที่ ๑, ที่ ๒ ฯลฯ ก็คือ ต้องใช้ลักษณะนามหน้า เช่น พระรูปหนึ่ง, รถคันที่ ๕, ข้างเชือกเดียว ฯลฯ เรียกนามวลี

ง. บุพบทวลี ได้แก่วลีที่มีคำบุพบท อยู่ข้างหน้าคำนาม คำสรรพนาม หรือคำกริยาสภาวะมาลา ตัวอย่าง

๑. บุพบทหน้าคำนาม เช่น ข้าแต่-สมาชิกทั้งหลาย, จาก-ที่อยู่ ฯลฯ
 ๒. บุพบทหน้าสรรพนาม เช่น ข้าแต่-ทานทั้งหลาย, ซึ่ง-กันและกัน ฯลฯ
 ๓. บุพบทหน้าสภาวะมาลา เช่น เพื่อ-ชมเล่น, สำหรับ-ดูเล่นเป็นขวัญตา ฯลฯ

จ. สันธานวลี หมายถึงคำสันธานที่เป็นคำประกอบยึดยาวออกไป แต่ไม่ใช่คำประสม จะเชื่อมกับสันธานด้วยกันก็ได้ เชื่อมกับคำอื่นหรือวลีก็ได้ เพื่อใช้ในหน้าที่สันธานเช่นเดิม จำแนกเป็น ๒ ประเภท

๑. สันธานวลี ที่มีคำหรือวลีเชื่อมท้าย ส่วนท้ายไม่ใช่ประโยค เป็น
แบบขยายของบทข้างหน้า เช่น เขามีความรักในลูกและเมีย คำ เมีย เป็นแค่
บทขยายคำ ลูก

๒. สันธานวลี ที่เอาวลีต่าง ๆ มาใช่เป็นสันธาน บางที่มีสันธานอยู่
บางที่ไม่มี เช่นถึงกระนั้นก็ดี, เพราะอย่างไรก็ตาม ฯลฯ ใช่เชื่อมประโยคและ
ข้อความ

๓. สันธานวลี ความ มีความติดต่อกันเป็นกลุ่ม แต่มีคำอื่นแทรกกลาง มี
ทั้งคำเชื่อมประโยค และไม่ใช่ประโยค ดังนี้

ถึงฝนตกก็จะไป, พอฝนตกฉันก็นอน, ทั้งแม่และลูก ฯลฯ

สันธานวลี พวกนี้ บางที่ใช่สันธานด้วยกัน บางที่ใช่คำวิเศษณ์ช่วย

๔. อุทานวลี หมายถึงคำอุทานที่มีคำอื่นประกอบท้ายให้เป็นวลียืดยาวออกไป
เช่น โอย! โอย! ตายแล้ว หรือเอาบทวลีมาเป็นคำอุทาน เช่น ออกเอยออก!
ลูกรักเจ้าแม่เอย! เป็นต้น

อุทานวลี เสริมบท เช่น ไม่ลืมหลืมตา, ผู้หญิงวิ่งเร็ว ฯลฯ

หน้าที่ของวลี

วลีมีหน้าที่เช่นเดียวกับคำ เช่น

- นามวลี บทประธาน :- นกเขาขาวบิน
- นามวลีบทกรรม :- ฉันพบสามเณร
- สรรพนามวลี บทประธาน :- ข้าเบื้องยคลบาทขอถวายชีวิต
- กริยาวลีภาคแสดง :- เขาจักไต่กินขารอน
- กริยาวลีบทกรรม :- ฉันไม่ชอบทำงานหนัก
- วิเศษณ์วลีขยายบทกรรม :- เขาสร้างถนนยาวสามกิโลเมตรเศษ
- บุพบทวลีขยายบทประธาน :- คนในบ้านหลับแล้ว
- สันธานวลี(ความ) เชื่อมประโยค :- ถึงฝนตกฉันก็จักไป

เสนีย์ วิลาวรรณ^{๑๖} กล่าวถึงชนิดและหน้าที่ของวลีในหนังสือภาษาไทย
ม.ศ. ๓ ฉบับสอบไลวา

วลี คือกลุ่มคำซึ่งเรียงติดต่อกันเป็นระเบียบ มีความหมายพอเป็นที่รู้ได้ ยัง
ไม่แจ่มแจ้ง

วลี แบ่งออกเป็น ๘ ชนิด และมีหน้าที่ต่าง ๆ ตามชนิดของคำที่ขึ้นต้น ได้แก่

นามวลี เช่น ความรุ่งเรือง ย่อมเป็นผลอันบังเกิดขึ้นจากความสงบเรียบร้อย

สรรพนามวลี เช่น เกล้ากระหม่อมนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กริยาวลี เช่น คนใจบาปแม่งำดังหัวเราะ ก็ อาจทำลายผู้อื่นได้

วิเศษณ์วลี เช่น ผมยวาทหอยเหมือนความมืดแห่งกลางคืน

บุพบทวลี เช่น มือพริกคำละลายในแม่น้ำเจ้าพระยา

สันธานวลี เช่น คนใจบาปแม่งำดังหัวเราะก็อาจทำลายผู้อื่นได้

อุทานวลี เช่น ระกำกายมาถึงท่ายระกำบาน ระกำยานนี้ก็ยาวนอกเอว

อนึ่งผู้แต่งคนเดียวกันนี้^{๑๗} ได้กล่าวถึงหน้าที่ของวลี ในหนังสือหลักภาษาไทย
และการใช้ภาษาไทยประโยคมัธยมศึกษาคอนปลายว่า

วลีทำหน้าที่ใดตามชนิดของวลีนั้น ๆ เช่น นามวลี ทำหน้าที่อย่างนาม คือ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

^{๑๖} เสนีย์ วิลาวรรณ, ภาษาไทย ม.ศ. ๓ ฉบับสอบไล (พระนคร :
โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๐๕), หน้า ๓๔๖.

^{๑๗} เสนีย์ วิลาวรรณ, หลักภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยประโยคมัธยม
ศึกษาคอนปลาย (พระนคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๓), หน้า ๑๓๔ - ๑๔๓.

ทำหน้าที่เป็นผู้ทำกริยา เช่น ปลาสร้อยลอยลงชล
 ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา เช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า-
 เจ้าอยู่หัวทรงรับเรือพระร่วง ไว้เป็นศรีแห่งราชธานีไทย
 ทำหน้าที่ประกอบบทข้างหน้า โดยมีบุพบทนำ เช่น กองทัพเจ้าอนุา แยก-
 กลับไปเพราะชาวนครราชสีมาทั้งชายและหญิง

สรรพนามวลี

ทำหน้าที่เป็นผู้ทำกริยาและกรรมของกริยา เช่น ใต้เท้ากรรณที่เคราพ
 มีบุญขึ้นมาแล้วจะมาจากจำเภากระดมบุญอย่าไม่

กริยาวลี

ทำหน้าที่เป็นกริยาแท้ของประโยค เช่น เรือลิ่งหึ่งเณโนน
 ไม่เป็นกริยาแท้ ทำหน้าที่เป็นผู้ทำกริยาและกรรมของกริยา เช่น
รูลิ่งไรไมสูรวิธา

วิเศษณ์วลี

ประกอบนาม เช่น ปลาเสือเหลือที่ตา เลื่อมแหลมกว่าปลาทั้งปวง
 ประกอบวิเศษณ์ เช่น งามสองสุริยราชดำ เลอพิศ

บุพบทวลี

นำหน้าบทบอกอาการรับ เช่น เรือนี้ทานใ้แก่ตัวทานเองทุกคน
 นำหน้าบทบอกที่ไป เช่น ชาติทั้งหลายกำลังดำเนินขึ้นสู่ความเจริญ
รุ่งเรืองขึ้นโดยลำดับ

นำหน้าบทบอกเวลา เช่น ในสมัยนี้ชาติทั้งหลายกำลังดำเนินขึ้นสู่ความ
เจริญรุ่งเรือง

สันธานวลี

เชื่อมความกับความ เช่น เมื่อกระนั้นเหมือนกุ-ครันดูไป ก็กลับไหลเหมือน
พ้ออายุทรัพย์สิน

อุทานวลี

บอกอาการ เช่น โอเจ้าเพื่อนซี้ใจของพ้อเอ๋ย เจ้าเคยกระทำกรรม
ไวเป็นใจ

เจือ สตะเวทิน ^{๑๘} ให้ความเห็นในเรื่องความหมายของวลีแตกต่างออกไป
บางว่า

วลีคือกลุ่มคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป ยังไม่มีความครบ คือขาดส่วนใดส่วนหนึ่ง
หรือหลายส่วน เช่น

" กินก่อน " ซาดประชาชน ซาดกรรม

เนื่องจาก วลี มีส่วนเกี่ยวข้องกับคำประสมในข้อที่ว่า วลีไม่ใช่คำประสม
สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ^{๑๙} ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมจากที่พระยาอุปกิตศิลปสาร กล่าว
ไวตอนต้นว่า

" ... คำวลีไม่ใช่คำประสม เป็นเพียงคำต่อคำที่ซัดติดต่อกัน และมีเนื้อความ
เกี่ยวเนื่องกัน ไม่มีความหมายใหม่อย่างคำประสม จะแยกเป็นคำ ๆ ก็ได้อความเท่าเดิม
ไม่เสียความ..."

^{๑๘} เจือ สตะเวทิน, หลักภาษาและการใช้ภาษาประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

(พระนคร : ทางหุ้นส่วนจำกัดอักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๐), หน้า ๑๑๘.

^{๑๙} สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, หลักและการใช้ภาษาไทยชั้น ป.กศ. (พระนคร :

สำนักพิมพ์ดวงวิทย์, ๒๕๐๘), หน้า ๓๒ - ๓๔.

กุหลาบ มัลลิกะมาส^{๒๐} ให้ความเห็นในเรื่องวลีกับคำประสม ในหนังสือคำบรรยายวิชาหลักภาษาไทยขั้นต้นของชุมนุมภาษาไทยว่า

" คำประสมทุกคำเป็นวลี แต่วลีไม่ใช่คำประสมเสมอไป "

ขุนศึกษากิจพิสัย^{๒๑} อธิบายให้เห็นความแตกต่างของประโยค วลี และคำประสมในหนังสือแบบเรียนไวยากรณ์ไทย มัชฌิมปีที่ ๔ ว่า

ถ้าคำที่นำมาเรียงกัน ใดเนื้อความเต็ม นับว่าเป็นประโยค ประโยคย่อมประกอบควย ภาคประธาน และภาคแสดง เช่น นกบิน เขาซื้อกินสอ

ถ้าคำที่นำมาเรียงกันยังไม่โตความเต็ม คือขาดบทประธาน หรือขาดบทแสดง หรือมีภาคแสดงไม่ครบความ เนื่องจากกริยาเป็นสกรรมกริยา แต่ยังไม่เป็นกรรมมารับ หรือกริยาเป็นวิกตรกริยา แต่ยังไม่เข้าวิกติการก ก็ไม่เป็นประโยค หากพอโตความบ้าง นับว่าเป็นวลี เช่น เสื้อของฉัน หรือ บางทีลศคำเสีย เหลือเพียงเสื้อฉัน ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกับเสื้อของฉัน ก็นับว่าเป็นวลี แต่ถ้าคำว่าเสื้อ + ฉัน ไม่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกันเลย ก็ไม่เป็นวลี ส้มโอฝรั่ง ถ้ามีความหมายถึง ส้มโอ กับฝรั่งก็ไม่เป็นวลี เพราะไม่มีความหมายเกี่ยวของกัน ถ้ามีความหมายถึงส้มโอที่นำมาจากยุโรป (ทำนองน้ำอบไทย น้ำอบฝรั่ง) จึงนับว่าเป็นวลี

ถ้าคำที่นำมาเรียงกัน เกิดเป็นความหมายใหม่ขึ้น เช่น แม่น้ำ ทางเสือ หรือรวมกันแล้วใช้เป็นคำต่างชนิดออกไป เช่น ซาหัก คามอก หรือซ้ำรูป ซ้ำความ เช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๒๐} กุหลาบ มัลลิกะมาส, คำบรรยายวิชาหลักภาษาไทยขั้นต้นของชุมนุมภาษาไทย (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๒๐๕.

^{๒๑} ขุนศึกษากิจพิสัย, แบบเรียนไวยากรณ์ไทย มัชฌิมปีที่ ๔ (ธนบุรี : สำนักพิมพ์สื่อการคา, ๒๕๐๓), หน้า ๗๕ - ๘๓.

คำ ๆ แดง ๆ กุแผล หรือประสมคำเพื่อใช้แทนใจความมาก เช่น ชาววัง นางใน
รวมทั้งอาการนามจัดเป็นคำประสม

กำชัย ทองหล่อ ^{๒๒} ให้ความเห็นในเรื่องการใช้วลีว่า

"...คำที่จะนำมาเป็นวลีอย่างน้อยต้องมี ๒ คำ และใช้เป็นส่วนหนึ่ง
ส่วนใดของประโยค ใช้แทนเดียวกับนาม คือ เป็นบทประ찬 บทกริยา บทกรรม หรือ
บทขยายก็ได้ "

เปลื้อง ณ นคร ^{๒๓} ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับวลี และคำประสมในวารสาร-
วิทยาสาร ว่า

" ... คำประสมอาจทำให้ท่านเห็นเป็นวลีได้ ชาวนา ความดี ที่นอน
เครื่องเขียน ทั้งนี้เป็นคำประสม แต่ถ้าเป็นชาวนาคอน ที่นอนสปริง ความดีเคน เครื่อง
เขียนภาพ อย่างนี้เป็นวลี ทั้งนี้เพราะความดี เครื่องเขียน ชาวนา เป็นกลุ่มคำที่ให้
ความหมายอย่างเดียว "

นอกจากเรื่อง วลีกับคำประสม ผู้เขียนคนเดียวกันนี้ ^{๒๔} ยังพูดถึงเรื่อง
อุทานวลี ซึ่งมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ

^{๒๒} กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย (พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดรวม-
สาส์น, ๒๕๑๓), หน้า ๕๐๓ - ๕๐๕.

^{๒๓} เปลื้อง ณ นคร, "ว่าด้วยวลี," วิทยาสาร, ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๑๑
(มีนาคม, ๒๕๑๒), หน้า ๑๔ - ๑๕.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

อุทานวลี เป็นกลุ่มคำอุทานหลายคำรวมกัน เช่น โอ้ออกเอ๋ย/ แต่ โอย
 ตายแล้ว เป็นวลีหรือไม่ ต้องพิจารณาในแง่ความหมาย ถ้าหมายว่า มีคนตายจริง ๆ
 อย่างนี้ไม่เป็น คือ โอย เป็นคำอุทาน ส่วน ตายแล้วเป็นประโยค มีคำอื่นละไว้ในฐาน
 เข้าใจ เป็นประธาน หรือ โอย คาเกณฑ์หน้า อย่างนี้ก็แล้วแต่ความหมาย ถ้ามี
 พดุงการณ์ คาเกณฑ์หน้าจริง ๆ โอยจะเป็นอุทานนำหน้าประโยค คาเกณฑ์หน้า

มีอุทานวลี อีกชนิดหนึ่ง คืออุทานวลีเสริมบท เช่น ชุนนางวางน้า
 วางน้าเป็นอุทานวลีเสริมบท แต่ ผู้ตีแปดสาแทรก แปดสาแทรก เป็นวิเศษณ์ จะเป็น
 เสริมบทต่อเมื่อกลุ่มอุทานนั้นไม่มีความหมายแจ้งชัด

ศุภชัย รัตนโกมุท และคณะ^{๒๕} ลัลลนา ศิริเจริญและคณะ^{๒๖} พา ไชยเกษ
 และประสงค์ พวงแก้ว^{๒๗} กล่าวถึงคำจำกัดความ ชนิด และหน้าที่ของวลี มีเนื้อความ
 สรุปได้คล้ายคลึงกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้อ้างมาแล้ว/ นอกจากนี้ยังมี อนันต์ และ เนาวรัตน์
 อวมศาสตร์^{๒๘} เขียนเรื่องวลีไว้ในหนังสือหลักภาษาไทย ป.กศ.สรุปได้ว่า วลีเป็นส่วน
 ประกอบของประโยคได้เท่า ๆ กับคำและประโยค วลีทำหน้าที่เป็นโคหัง บทประธาน
 บทขยายประธาน บทกริยา บทขยายกริยา บทกรรม บทขยายกรรม และบทเชื่อม

^{๒๕} ศุภชัย รัตนโกมุท, และคณะ, หลักภาษาไทยประโยคมัธยมศึกษาคอนปลาย
 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๕๔), หน้า ๒๐๓ - ๒๐๖.

^{๒๖} ลัลลนา ศิริเจริญ, และคณะ, หลักภาษาไทยตอน ๒ (พระนคร: โรงพิมพ์
 ศุภสภา, ๒๕๐๖), หน้า ๒๒๓ - ๒๒๖.

^{๒๗} พา ไชยเกษ, และ ประสงค์ พวงแก้ว, คู่มือหลักภาษาไทยสำหรับชั้นมัธยม-
ศึกษาคอนปลาย (พระนคร : ทางหุ่นส่วนจำกัดอักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๐), หน้า ๑๕๔-๑๕๘.

^{๒๘} อนันต์ และ เนาวรัตน์ อวมศาสตร์, หลักภาษาไทย ป.กศ. (พระนคร :
 โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๓), หน้า ๒๕ - ๒๖.

ข. การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์

ในปัจจุบัน การศึกษาเรื่องวลีในภาษาไทย เป็นไปอย่างกว้างขวาง นักภาษาศาสตร์รุ่นใหม่ จะศึกษาลักษณะของภาษาตามแนววิทยาศาสตร์ว่า โครงสร้างของภาษาแต่ละภาษาเป็นอย่างไร แต่ละภาษามีระบบเสียง ระบบคำ และระบบการเรียงคำเข้าเป็นวลี เป็นประโยคอย่างไร^{๒๙} ภาษาพูดและโครงสร้างของวลีมีใช้อยู่แล้วก็จริง แต่เราจะได้นำมาใช้ในความหมายใหม่ และดูหน้าที่ที่แท้จริงในภาษาทุกย^{๓๐}

ดร. วิจินต์ ภาณุพงศ์ (ฉันทวิบูลย์)^{๓๑} เป็นผู้หนึ่งที่วิเคราะห์วลี โดยจัดลำดับชั้นการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

- ชั้นที่ ๑ ความเป็นส่วนประกอบอย่างไร
- ชั้นที่ ๒ มีโครงสร้างอย่างไร
- ชั้นที่ ๓ แต่ละโครงสร้างมีอะไรมาปรากฏ หรือมีอะไรมาทำหน้าที่บ้าง
- ชั้นที่ ๔ ตัวของมันทำหน้าที่อะไร

การวิเคราะห์วลีดังกล่าว ดร. วิจินต์ ได้เรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ คุ่มภีบัณฑิต เรื่อง " Inter- Sentence Relations in Modern Conversational Thai " วลีตามแนวการศึกษาตามหลักภาษาศาสตร์ จึงมีได้หมายถึง คำตั้งแต่ ๒ คำ มาเรียงติดต่อกัน และมีได้แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด ตามแนวเดิม คำจำกัดความและชนิด

^{๒๙} คมคาย จงเจริญสุข, " ความสัมพันธ์ของภาษาศาสตร์กับไวยากรณ์ คุ่มภี วิชาการภาษาไทย เล่ม ๓ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๒), หน้า ๑๙๓.

^{๓๐} วิจินต์ ภาณุพงศ์, " การวิเคราะห์ภาษาไทยตามหลักภาษาศาสตร์, " คุ่มภี วิชาการภาษาไทย เล่ม ๓ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๒), หน้า ๔๑.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

ของวลีตามที่คัดย่อลงในหนังสือคู่มือวิชาภาษาไทยเล่ม ๓ ของกรมการฝึกหัดครู ^{๓๒} มีดังนี้

วลีหมายถึง คำคำเดียว หรือคำคำเดียวกับส่วนขยายทำหน้าที่เป็น " ส่วนประกอบ " ของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่ง ใน ๑๐ ชนิด ^{๓๓}

วลีแบ่งออกเป็น ๕ ชนิด ตามหน้าที่ซึ่งเป็นส่วนประกอบของประโยคคือนามวลี กริยาวลี วิเศษณ์วลี สถานวลี และกาลวลี ^{๓๔}

นามวลี หมายถึงคำนามคำเดียว เช่น ฝน
คำสรรพนามคำเดียว เช่น เขา
คำนามกับส่วนขยาย เช่น ปกหนังสือ, ฤกษ์ไฉน
คำสรรพนามกับส่วนขยาย เช่น คุณคนนั้น, เธอคนเดียว

^{๓๒} วิจิตร ภาณุพงศ์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๐๐ - ๑๐๑.

^{๓๓} ประโยคประกอบด้วยหน่วยโครงสร้างของประโยค หรือพูดย่อ ๆ คือ ประโยคย่อยหน่วยประโยค แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ๒ ประเภทคือ

- ก. หน่วยประโยคมูลฐาน ไคแก
หน่วยประธาน (S) - subject
หน่วยกรรมตรง (O) - Object
หน่วยกรรมรอง (I) - Indirect object
ชื่อยุขนามพิเศษ (N) - Nomen
หน่วยกริยาอาการ (V_i) - Intransitive Verbum
หน่วยกริยากรรม (V_t) - Transitive Verbum
หน่วยกริยาทวิกรรม (V_{tt}) - Double transitive
- ข. หน่วยประโยคเสริม (A) ไคแกหน่วยเสริม ๓ ชนิด คือ
หน่วยเสริมพิเศษ (Am) - Modal Adjunct
หน่วยเสริมที่เกี่ยวกับสถานที่ (Al) - Locational Adjunct
หน่วยเสริมที่เกี่ยวกับเวลา (St) - Temporal Adjunct

^{๓๔} วิจิตร ภาณุพงศ์, " ระบบไวยากรณ์, " เอกสารประกอบคำบรรยายของคณะอักษรศาสตร์ [ม.ป.ท., ม.ป.ป.] น. ๕๖-๕๘.

ทำหน้าที่เป็น " ส่วนประกอบ " ของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งใน ๔ ชนิด
คือ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนามพิเศษ ตัวอย่างเช่น

ทำหน้าที่เป็นประธาน เช่น รถใหญ่กินน้ำมัน

ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง เช่น ใครขับรถคันใหญ่นั้น

ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรอง เช่น ครูยังไม่บอกคะแนนนักเรียนคนหนึ่ง

ทำหน้าที่เป็นหน่วยนามพิเศษ เช่น สุมก่อนเคี้ยวเท่านั้น

กริยาวลี

หมายถึงคำกริยาคำเดียว หรือคำกริยากับส่วนขยาย ซึ่งทำหน้าที่เป็น
" ส่วนประกอบ " ของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งใน ๓ ชนิด คือ
หน่วยกริยากรรม เช่น ผาแห่งแล้ว
หน่วยกริยากรรม เช่น เขาถึงจุดหมายไปแล้ว
หน่วยกริยาวิกรรม เช่น ครูอยากสอนหนังสือเด็กพวกนี้จึง

วิเศษณ์วลี

หมายถึงคำวิเศษณ์คำเดียว หรือคำวิเศษณ์กับส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่เป็น
" ส่วนประกอบ " ของประโยคชนิดหน่วยเสริมพิเศษ
คำวิเศษณ์คำเดียว เช่น นากลัว ปกติ ธรรมดา
คำวิเศษณ์ที่มี ตาม นำหน้า เช่น ตามปกติ ตามธรรมดา ตัวอย่างเช่น
นากลัวไฟไม่มาแล้ว, ตามปกติฉันมักจะอยู่บ้าน

สถานวลี หมายถึง

ก. คำบุพบท กับ นามวลี ซึ่งทำหน้าที่เป็น " ส่วนประกอบ " ของ
ประโยคหน่วยเสริมบอกสถานที่ โดยอาจมีคำบุพบทคำเดียว, ๒ คำ หรือ ๓ คำ ก็ได้
เช่น ที่บ้านเด็กเยอะ ที่ตรงหน้าสถานีนี้รถติดจัง

ข. คำบุพบท ๒ คำเรียงกัน ซึ่งทำหน้าที่เป็น " ส่วนประกอบ " ของประโยค หน่วยเสริมบอกสถานที่ เช่น

ข้างนอกอากาศเย็นมาก

กาลวลี

หมายถึงคำบอกเวลา คำเดียว หรือหลายคำ หรือคำบอกเวลากับส่วนขยาย ซึ่งทำหน้าที่เป็น " ส่วนประกอบ " ของประโยคชนิดหน่วยเสริมบอกเวลา เช่น

กลางคืน เขามองไม่เห็นเลย

เธออยู่ไหน เมื่อตอนกลางวันนี้

วิเศษวลี สถานวลี กาลวลี ทั้ง ๓ ชนิด เมื่อทำหน้าที่ในประโยคจะเป็นหน่วยเสริมประโยค

ข้อที่ห้าสังเกต : ในขณะที่นามวลี กริยาวลี หรือวิเศษวลีมีค่า ๑ คำได้ สถานวลี และกาลวลี ต้องประกอบด้วยคำ ๒ คำ เป็นอย่างน้อย

ดิเรกชัย มัทธนะสิน^{๓๕} อธิบายในหนังสือลักษณะและโครงสร้างภาษาไทย ถึงการจัดหน่วยวลี ก่อนจะประกอบกันเข้าเป็นวลีชนิดต่าง ๆ ดังนี้

หน่วยวลี (Phrase constituents) ได้แก่คำคำเดียว หรือกลุ่มคำที่ไม่ปรากฏในตำแหน่งโครงสร้างต่าง ๆ ของวลี และจะนำมาประกอบกันเข้าเป็นวลี แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือหน่วยนามวลี และหน่วยกริยาวลี

๑. หน่วยนามวลี แบ่งออกเป็น หน่วยหลัก และหน่วยขยายหน่วยหลัก หน่วยหลัก อาจประกอบด้วยคำนามหรือคำสรรพนามคำเดียว เช่น

---

^{๓๕} ดิเรกชัย มัทธนะสิน, ลักษณะและโครงสร้างภาษาไทย (กรุงเทพมหานคร : มิตรรนการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๖๔ -๑๖๕.

เด็ก, ฉันทน์ หรือหลายคำ โดยมีคำเชื่อม เช่น รมกะหมวก, ฉันทน์กะเชอ บางที่ไม่มีคำเชื่อม เช่น บ้านคุณ นาฬิกาฉันทน์ เป็นต้น

หน่วยขยายหน่วยหลัก แบ่งเป็น ๔ ชนิด คือ

ก. หน่วยวลักรกรรม ประกอบด้วยคำกริยากรรมขยาย เช่น เด็กดี หรือมีคำลักษณะนามนำหน้าคำกริยากรรมขยาย เช่น สมดุฎใหญ่

ข. หน่วยวลัเสริม มี ๓ ชนิด คือ

๑. หน่วยมาลา^{๓๖} ประกอบด้วยคำมาลาคำเดียว เช่น นาฬิกา-ปกติตรงเวลาดี หรือมีคำบุพบทตาม นำหน้า เช่น นาฬิกาตามปกติตรงเวลาดี

๒. หน่วยเสริมนอกสถานที่ เช่น อากาศข้างใน เย็นสบายดี หนังสือในตู้หายไปไหน, จุดหมายที่หน้าบ้านมีไหม

๓. หน่วยเสริมบอกเวลา เช่น อากาศเย็นกว่าในคืนข้างเย็น

ค. หน่วยบอกจำนวน ต้องประกอบด้วยคำลักษณะนามอย่างน้อย ๑ คำ เช่น บ้านหลังแรก, ผ้าหลายเศษ ๆ , ผ้า ๓ หลาเท่านั้น

ง. หน่วยบอกกำหนด เช่น เด็กนี้ชนเหลือเกิน หรือมีคำลักษณะนามนำหน้า เช่น สมโบนี้เปรี้ยวมาก

๒. หน่วยกริยาวลี แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทคือ

๒.๑ หน่วยแกน

๒.๒ หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแกน

๒.๓ หน่วยช่วยกริยาหลังหน่วยแกน

๒.๔ หน่วยขยาย

^{๓๖} ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ เรียกว่าคำวิเศษณ์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า

ดร. วิจินตน์ ภาณุพงศ์^{๓๓} อธิบายไว้ในเรื่องหน่วยกริยาวลีดังนี้

หน่วยแกน

ประกอบด้วย คำกริยาคำเดียว คำกริยาหลายคำ คำประสม คำหน้ากริยา คำหลังกริยา ใดๆอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างมาเรียงกัน เช่น หาย, มองเห็น, วายน้ำ, ไปเที่ยว, จำไว้ ฯลฯ และอาจเชื่อมด้วยคำ "ให้" เช่น นั่งให้สบาย เป็นต้น

หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแกน

ประกอบด้วยคำช่วยหน้ากริยาคำเดียว หรือหลายคำ อาจมีคำว่า "ไม่" หรือไม่มี หรือมีคำ "ไม่" คำเดียวก็ได้ เช่น กำลังหมุน, คงไม่สบาย, ไม่อยากจะเสียด ไม่เข้าใจ ฯลฯ

หน่วยช่วยกริยาหลังหน่วยแกน

ประกอบด้วยคำอยู่, แล้ว, อยู่แล้ว, เช่น นั่งอยู่, มาแล้ว, เปิดอยู่แล้ว ฯลฯ

หน่วยขยาย

ประกอบด้วย คำกริยาวิเศษณ์คำเดียว หรือหลายคำ เช่น ทनावเหลือเกิน มาชอยเหลือเกิน ฯลฯ

คำบอกสถาน บอกกาล เช่น อยู่บนโต๊ะ, มาตอนกลางคืน ฯลฯ

คำกริยาวิเศษณ์ตามด้วยคำบอกสถาน หรือคำบอกกาล เช่น มาคุยกันที่นี่, เจอกันเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว ฯลฯ

^{๓๓}

Vichin Panupong, Inter - Sentence Relations in Modern

Conversational Thai (Bangkok : Sivaporn Limited Partnership,

1970), pp. 83 - 96.

จากการค้นคว้าเรียบเรียงของ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ ตามที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์คุณูปการบัณฑิตยบัณฑิตยศาสตร์ ทำให้การศึกษาเรื่องวลีในภาษาไทย เป็นไปอย่างกว้างขวาง ประสิทธิ์ ภาพยกุลอน^{๓๘} เสนอความเห็นว่าการศึกษาดังกล่าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแต่เพียงวิวัฒนาการของการศึกษาเรื่องประโยคเท่านั้น จะถือว่าการศึกษาวิเคราะห์ประโยคเท่าที่เป็นมาแล้ว เป็นงานที่ยุติยังไม่ได้ เพราะยังมีส่วนที่นำไปแทนในโครงสร้างต่าง ๆ ของประโยคอีก ๒ ประเภท คือวลีกับหมวดคำต่าง ๆ ที่จะต้องศึกษาอย่างลึกซึ้งอีก

พัชนี โชติกลเสถียร^{๓๙} วิจัยเรื่องโครงสร้างนามวลีในภาษาไทย โดยจับส่วนประกอบของนามวลีมาพิจารณา และศึกษาอย่างละเอียด จากวิทยานิพนธ์ของพัชนี พอสรูปไคววา

หน่วยหลัก เป็นหน่วยที่นามวลีขาดไม่ได้ ได้แก่คำนามประเภทต่าง ๆ แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

๑. คำนามที่มีรูป ไคแก่

- ก. สามานยนามที่หมายถึงสิ่งที่มีชีวิต เช่น นักเรียน, ลูกหมา ฯลฯ
- ข. สามานยนามที่เป็นชื่อสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทั้งนับได้และนับไม่ได้ เช่น ปฏิทิน, น้ำมัน ฯลฯ

^{๓๘} ประสิทธิ์ ภาพยกุลอน, การศึกษารายละเอียดของภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖) หน้า ๑๒๕.

^{๓๙} พวชนี โชติกลเสถียร, "โครงสร้างนามวลีในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตยศาสตร์ แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕.)

๒. คำนามที่ไม่มีรูป คือคำนามที่ไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาท ตา แต่เป็นสภาพที่ตัดสินจากพฤติกรรม หรือส่วนประกอบอื่น เป็นคำนามที่เป็นนามธรรม เช่น ทางคดองแกลว

หน่วยขยายหน่วยหลัก ประกอบด้วยคำลักษณนาม และคำอื่น ๆ แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. หน่วยจำนวน

ประกอบด้วยคำลักษณนาม และคำจำนวน หรือมีคำขยายจำนวน (คำหน้าหรือคำหลังจำนวน) รวมอยู่ด้วย

๒. หน่วยกำหนด ได้แก่คำ นี้ นั้น โน้น นี่ นั้น โน้น

๓. ประโยคลดฐานะ เช่น รถที่กำลังแลี่ยวใหญ่ จึงนะ

๔. หน่วยวลีอกรรม

ประกอบด้วยคำลักษณนาม และคำกริยาอกรรม ทำหน้าที่ขยายหน่วยหลัก เช่น ตุ๊กตา/ ตัวใหญ่ๆ น่ารักมาก

นอกจากพจน์ โสติดิเสถียรแล้ว นววรรณ พันธุเมธา ๕๐ ยังค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องกริยาวลี ในหัวข้อว่า " โครงสร้างของหน่วยแกนของกริยาวลี " สรุปได้ว่า

กริยาวลี คือวลีชนิดหนึ่ง อาจเป็นคำกริยาคำเดียว หรือหลายคำก็ได้ และอาจมีส่วนขยายหรือไม่มีก็ได้

๕๐ นววรรณ พันธุเมธา, " โครงสร้างของหน่วยแกนของกริยาวลี " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐.)

หน่วยแทน

คือส่วนประกอบของกริยาวลี มีค่าที่เป็นส่วนประกอบอยู่ ๔ ชนิดคือ

๑. คำกริยา
๒. คำหน้ากริยา
๓. คำหลังกริยา
๔. คำเชื่อมกริยา

หน่วยแทนที่ประกอบด้วยคำกริยาล้วน อาจมีกริยาปรากฏอยู่ในหน่วยแทนเพียงชนิดเดียว หรือสองชนิด. หรือสามชนิด คำกริยาคงกล่าวได้แก่ คำกริยาอกรรม คำกริยาสกรรม และคำกริยาทวิกรรม

คำหน้ากริยา

คือคำที่ปรากฏหน้าคำกริยา และไม่ลงเสียงหนัก มีเสียง ๒ คำ คือ ไป มา เช่น ไปหาเพื่อน มาช่วยทำงาน ฯลฯ

คำหลังกริยา

คือคำที่ปรากฏหลังคำกริยา และไม่ลงเสียงหนัก มี ๑๐ คำ คือ ไป มา ไว้ เสีย ขึ้น ลง เข้า ออก ชู เอา เช่น เดินหกหล่นไป คิดมาแล้ว นิ่งไว้ดีกว่า หลับเสียเถอะ อ้วนขึ้นอีกนึค ผอมลงแยะ แต่งตัวเข้าชิ แงะตะปุดอก คึกคึกให้คึก

คำเชื่อมกริยา

คือคำที่ปรากฏระหว่างคำกริยา ไม่เคยอยู่ตามลำพังโดยไม่มีคำกริยาอยู่ด้วย และไม่ลงเสียงหนัก มีเพียงคำเดียว คือ ให้ เช่น นิ่งให้สบาย ฯลฯ

มีการศึกษาอีกแนวหนึ่ง ที่มีโคโยคหลักตามแนวหลักภาษาเดิม หรือแนวภาษาศาสตร์ แต่เป็นการนำข้อความเก่า ๆ ที่ยังใช้ติดปาก ตีใจคนไทยทั้งหลายมาตั้งเป็นวลีสำเร็จรูปขึ้น ผู้ที่สนใจศึกษาและคนควาในเรื่องนี้คือ สุริยา รัตนกุล^{๕๑} ได้เขียนลงในวารสารธรรมศาสตร์ ว่าควยเรื่อง " คำเชิงอ้างอิง : สุภานิต คำพังเพย คำคม และวลีสำเร็จรูป " โดยอธิบายเรื่อง วลีสำเร็จรูปว่า

"...วลีสำเร็จรูป เป็นอีกคำหนึ่งที่ถูกเขียนบัญญัติขึ้นเอง โดยแปลงมาจากภาษาอังกฤษว่า Stock phrases ขอบกตัวอย่างวลีสำเร็จรูปในภาษาไทย เช่น คำที่ใช้แสดงอาการของของที่อยู่กันอัดแน่น หรือคนจำนวนมากกำลังเบียดเสียดกันว่า " แน่นเป็นยัคทะน่าน " เรียกคนที่ฉัดหน้าขาวมากกว่า " เหมือนตลกกระดงแม้ง " เรียกคนที่แดงสีค้ำกับสีแคงตักกันว่า " อีกาคามพริก " จะเห็นได้ว่า วลีเหล่านี้พูดกันมานานแล้ว... ..วลีเหล่านี้สร้างสำเร็จไว้แล้ว เปรียบเหมือนเสื้อสำเร็จรูปแขวนไว้รอคนมาซื้อ ดังนั้นผู้เขียนจึงขอมบัญญัติคำที่แปลจาก Stock phrases ว่า วลีสำเร็จรูป เพราะใช้แนวการสร้างคำว่าเสื้อสำเร็จรูปเป็นแนวเทียบการใช้วลีสำเร็จรูป ใช้เมื่อผู้พูดมาถึงข้อความที่ตนต้องการจะเปรียบเทียบ แต่สติปัญญาเรื่องซำ ไม่อาจหาคำเปรียบเทียบที่เหมาะสมกว่ามาแทนที่วลีเก่า ๆ ที่สร้างสำเร็จไว้ได้ จึงหันไปควยเอาวลีสำเร็จรูปเก่า ๆ มาใช้ซ้ำๆ ซาก ๆ ถ้าจะพิจารณาเนื้อควม จะเห็นได้ว่า วลีสำเร็จรูปส่วนมากมีข้อความในเชิงเปรียบเทียบดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนมีข้อเชิงเปรียบเทียบทั้งสิ้น แคววลีสำเร็จรูปที่ไม่ใช่คำเปรียบเทียบก็มีอยู่บ้าง ประเภทหลังนี้

^{๕๑} สุริยา รัตนกุล, " คำเชิงอ้างอิง : สุภานิต คำพังเพย คำคม และวลีสำเร็จรูป, " วารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ ๔, ฉบับที่ ๑ (มิถุนายน - กันยายน, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒๖.

ส่วนมากเป็นการเล่นสัมผัสอักษร หรือสัมผัสสระ เช่น "ส้มตุกตุกไม้"
"ทึกร่างดาวพง" "หลบลี้นี่หน้า" "น้ำใสใจคอ" "สุคนธ์ฟ้า-
เขียว" ฯลฯ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย